

ODBOJKAŠKI SAVEZ FEDERACIJE BiH
T U Z L A

UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE
KONTROLORSKOG OBRASCA R-4

Tuzla, 30.08. 2013.godine

Na osnovu člana 29. Statuta Odbojkaškog saveza FBiH, Upravni odbor na sjednici održanoj 30.08.2013 god. usvojio je

UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE KONTROLORSKOG OBRASCA R-4

Strana prva:

- Generalne informacije o odigranoj utakmici
- Završno vrednovanje suđenja u poenima i ovjera (potpis) kontrolora suđenja

Unutrašnje strane:

- Za prvog i drugog sudiju u odvojenim rubrikama vrednuje se učinak na utakmici za šta je neophodno popuniti svih 15 rubrika.
- Vrednuje se na sledeći način
- Oznakama „X“ se ocjenjuje odstupanje u odnosu na rubriku „B“ koja je polazna osnova.
- Pored svakog polja sa odštampanim brojem postoji kvadratić u koji se unosi oznaka „X“, a time i određuje broj poena koji utiče na ukupno vrednovanje. Izračunavanje konačnog rezultata se vrši na sledeći način: Sabrati brojeve u rubrikama „A“ i „B“ i od tog zbira oduzeti ukupne ocjene iz kolona „C“; „D“: „E“ i „F“ (Ocjene iz polja „D“; „E“ i „F“ obrazlažu se u dodatnoj napomeni na dnu unutrašnjih strana ovog obrasca).

Kako pratiti suđenje i vršiti popunu pojedinih rubrika:

PRVI SUDIJA

SUDIJSKE TEHNIKE I MEHANIKA

- Ritam zvižduka - prikupljanje informacija
Ocjenjivati: Da li je ritam zvižduka ujednačen ima li odstupanja, kako prikuplja informacije i da li uvijek donosi odluke nakon prikupljanja informacija
- Timski rad sa drugim sudijom
Obratiti pažnju na konstantnost saradnje, kontakte očima i uvažavanje odluka
- Timski rad sa linijskim sudijama
Obratiti pažnju da li prije donošenja odluka kontaktira linijske sudije, da li ih ohrabruje, uvažava ili poništava im odluke, da li ih štiti od verbalnih napada sa klupa ili iz terena
- Sudijski znaci
Ocjeniti: Ispravnost znakova da li su vidljivi i razumljivi za publiku, da li je redosljed pokazivanja ispravan, da li su pokazani pravovremeno ili se sa njima

zakasnilo odnosno pokazani ranije nego je trebalo, da li je dužina trajanja pokazanog znaka u redu

Primjer :Samo povremeno saraduje sa linijskim sudijama.Slaba saradnja

Za ovakvu konstataciju oznaka „X“ bi išla u kvadratić ispod slova „D“ ili „E“ zavisno od toga kako ste procijenili tu povremenu saradnju.

Primjer:Upotrebljava pravilan zvižduk sa usklađenim ritmom zviždanja.Donosi odluke tek nakon prikupljenih informacija.

Ovakve konstatacije se bilježe u rubriku ispod slova „B“ili „A“ ponovo zavisno od vaše procjene i konstantnosti gore navedene zabilješke.

ZNANJE,INTERPRETACIJA I PRIMJENA PRAVILA

-Procjena kontakta sa loptom- dosljednost-konstatnost - adekvantnost

Pratiti: Ispravnost donesene odluke, da li je odluka donesena pravovremeno ili sa zakašnjenjem (nakon reakcije sa klupa ili iz terena) , da li su odluke iste za obje ekipe , da li su u skladu sa situacijama na terenu , da li je uvjerljiv kod donošenja odluke i kako je ona prihvaćena , da li je kriterij kod donošenja odluka konstantan

-Procjena situacija na mreži - napad - blok ...

Obratiti pažnju na: Uočavanje greški u napadu, blokiranju, napadu igrača iz druge linije,kao i akcije libera

-Procjena drugih akcija - situacija

Evidentirati pogrešne odluke, kao i procjenu ozbiljnosti i težinu tih odluka, (koliko su uticale na dalji tok utakmice itd.).

-Snalaženje u neobičnim situacijama

Obratiti pažnju na: da li je odnos prema ekipama isti, da li su donesene odluke pravovremene i ispravne, kako su odluke prihvaćene od strane ekipa

Primjer:Ima dobar kritrijum kod presuđivanja kontakta druge i treće lopte i iste su pravovremeno donesene.

Ova konstatacija se bilježi u rubriku ispod slova „A“

Primjer:Mora obratiti veću pažnju na učestale greške igrača iz druge linije.

Ovaj primjer se može staviti u rubriku „D“ ili „E“ zavisno od broja pogrešnih odluka u toku utakmice

ODNOS SA EKIPAMA

-Odnos prema manjim prekršajima i sankcijama

Obratiti pažnju na:Reagovanje kod manjih nesportskih postupaka,adekvatnost izrečene sankcije, da li je spriječena dalja eskalacija nesportskog ponašanja,da li se pravovremeno reagovalo

-Tretiranje neosnovanih zahtjeva i odugovlačenje

Obratiti pažnju na prepoznavanje (šta je odugovlačenje, a šta ne,šta je namjera,a šta ne),da li se pravovremeno reagovalo kao i na to dali je sankcionisanje prikladno.

-Generalni odnos prema ekipama

Pratiti da li sudija ima ispravan odnos prema igračima i ekipama uopšte, da li je taj odnos istovjetan i stabilan tokom cijele utakmice, da li taj odnos ima pozitivan uticaj na cijeli tok meča

Primjer: Kod manjih prekršaja i nesportskog ponašanja postupa pravilno

Ovu konstataciju bilježimo u rubriku „A“ ili „B“ ponovo u zavisnosti od toka utakmice i broja donesenih odluka.

Primjer: Kod donošenja odluka stav mu je bio vrlo arogantan. Mora ubuduće popraviti kontakt sa timovima.

Ovo bilježimo u rubriku „D“ ili „E“ zavisno od toga koliko je to imalo uticaja na tok utakmice.

DRUGI SUDIJA

SUDIJSKE TEHNIKE I MEHANIKA

-Obraćanje pažnje na mrežu i srednju liniju

Posmatrati kako prati dodir mreže da li je u poziciji da to vidi, da li mu je pažnja usredsređena na prelaze srednje linije ili pogledom luta za loptom.

-Saradnja i podrška prvom sudiji

Pratiti: Da li ostvaruje stalne kontakte sa prvim sudijom, da li potvrđuje donesene odluke i da li pravovremeno donosi odluke iz svoje nadležnosti

-Pozicija - koordinacija pokreta - aktivnost

Ocijeniti položaj tijela tokom nadigravanja i mjesto gdje se sudija nalazi, da li su pokreti koordinirani, kao i aktivnost u toku i između nadigravanja

-Saradnja sa zapisničarima

Posmatrati kako vrši kontrolu rada zapisničara, kako nadgleda ispravnost njihovog rada, kako saraduje sa njima i kakav ima odnos sa njima

-Sudijski znaci

Pratiti: Mjesto i ispravnost pokazanih znakova, redosljed pokazivanja, pravovremenost pokazivanja (da li žuri ili kasni) kao i dužinu trajanja pokazanog znaka

Primjer: Sve znake pokazuje teatralno što ponekad izaziva smijeh kod publike.

Staviti u rubriku „D“ sa obavezom da to do iduće kontrole ispravi.

Primjer: Dobro prati mrežu i pravovremeno reaguje, ali kod prelaza srednje linije mu ponekad pogled odluta za loptom.

Ovu konstataciju stavljamo u rubriku „C“

ZNANJE INTRPRETACIJA I PRIMJENA PRAVILA

-Procjena situacije na mreži (dodir, blok ...)

Obratiti pažnju kako prati akcije na mreži, da li primjeti blok, dodir mreže i dali zauzima pravilan položaj kako bi te situacije mogao u potpunosti ispratiti

-Procjena drugih akcija - situacija

Evidentirati pogrešne odluke i pokušati sagledati uzroke zbog kojih su one donesene te njihov uticaj na dalji tok utakmice

-Snalaženje u prekidima igre

Obratiti pažnju na: Pravovremeno reagovanje kod zahtjeva, ispravnost sudijskih znakova za prekide, kao i pravilno sprovođenje prekida i nadgledanje ponašanja aktera u toku prekida.

-Snalaženje u neobičnim situacijama

Pratiti snalaženje i donošenje odluka kod zakasnelih zahtjeva, nepravilnim izmjenama, dužim trajanjima prekida, prigovorima kod donesenih odluka itd.

Primjer: Zakasni i veoma sporo reaguje na zahtjeve sa klupa, što unosi nervozu među igrače i trenere ekipa

Ova konstatacija ide u rubriku „D“

Primjer: Jako dobro prati odbranu i svako igranje bloka signalizira prvom sudiji.

Ova konstatacija ide u rubriku „A“.

ODNOS SA EKIPAMA

-Kontrola klupa i zona za zagrijavanje

Obratiti pažnju na kontrolu dešavanja na klupama, u zoni za zagrijavanje, ponašanje igrača i ostalih članova ekipe na klupama i u zoni za zagrijavanje,

-Kontakt sa ekipama

Pratiti: Ispravnost kontakta sa članovima ekipe i igračima, stabilnost i postojanost u kontaktima, podršku ispravnim i pravovremenim zahtjevima te upućivanje na pravilne postupke i ispravne zahtjeve kao i ponašanje

Primjer: Ima veoma dobar uvid u dešavanja na klupama i zoni za zagrijavanje.

Ovu primjedbu možemo svrstati u kolonu pod „B“

Primjer: Veoma oštro reaguje na zahtjeve kapitena koji provjeravaju ko im je na servisu i ulazi sa njima u nepotrebne rasprave.

Ovu primjedbu svrstavamo u kolonu pod „D“

PRVI I DRUGI SUDIJA

PERSONALNOST I VOĐENJE UTAKMICE

-Profesionalna pojava – predstavljanje

Obratiti pažnju na sledeće: Da li sudija svojom pojavom i ponašanjem prilikom ulaska u dvoranu djeluje odlučno i samouvjereno, da li je siguran u sebe, da li su ga kao takvog prihvatili članovi ekipa, da li je na predstavljanju smiren i da li zrači pozitivnom energijom koju prenosi na ostale učesnike.

-Govor tijela – napetost – koncentracija

Posmatrati: Položaj tijela prilikom donošenja odluka, prilikom trajanja nadigravanja na završetku nadigravanja, ukočenost, napetost, preznojavaње ili pak potpunu opuštenost, pratiti koncentraciju kakva je tokom seta ili pak utakmice da li je konstantna ili je dolazilo da pada u toku utakmice

-Suverenost – vođstvo – vođenje kriznih situacija

Pratiti: Da li suvereno vlada situacijama na utakmici ili su iste izmakle kontroli,

Da li je ozbiljno shvatio i pristupio rješavanju nastalog problema, da li je priseban kod donošenja odluka, da li se drži na određenoj distanci pokazujući da smostalno donosi odluke, da li prepoznaje i uočava konfliktne situacije i da li iste ispravno rješava, da li pokazuje spretnost i snalažljivost u rješavanju kriznih situacija

-Osjećaj za utakmicu – kredibilitet – prihvaćanje od strane ekipa

Posmatrati: Da li se sudija uživio u utakmicu i da li to osjećaju igrači i treneri, da li sudi sa izvjesnom dozom zadovoljstva i uživanja u igri, da li mu se odluke prihvataju bez pogovora i sa odobravanjem, da li je stekao toliko povjerenje kod igrača i trenera da mu isti potvrđuju donesene odluke ili pak pomažu u donošenju istih, da li je cijelo vrijeme u utakmici, a da je to neprimjetno, da li kod ekipa ima zarađeni kredit da mu oprostite i neku nenamjernu grešku jer je kod istih u ranijem periodu stekao ogromno povjerenje.

Primjer: Veoma dobro pripremljen za utakmicu, djeluje jako pouzdano, nastup vrlo autoritativan, neprimjetan sa pravilnim odlukama.
Ovakve konstatacije svrstavajte u kolone pod „A“ ili „B“

Primjer: Djeluje dosta napeto, svoje greške brani kartonima, na odluke vrlo često ima prigovore, nema pravilna rješenja za nedisciplinu, ispoljio dosta nesigurnosti.

Ove zabilješke svrstavajte u rubriku „E“

V R E D N O V A N J E

Šta smo zabilježili	Svrstati u kolonu
- Izuzetno dobro, primjerno za svaku pohvalu	A
- Nema komentara ili odstupanja – „jednostavno odlično“ (za ovu ocjenu nije potrebno ništa označavati u listiću)	B
- Moguća sasvim mala poboljšanja, manji propusti gotovo bez greške	C
- Potrebno značajno korigovanje, nekoliko grešaka, nekoliko problema u kontroli utakmice	D
- Nedostatak osnovnih sposobnosti, brojne ili ozbiljne greške, slaba kontrola utakmice	E

- Neodgovarajuće za nivo utakmice, katastrofalne greške, gubitak kontrole

F

OPISNE OCJENE

0 do 79,90 poena	NE ZADOVOLJAVA
80,00 do 85,00 poena	ZADOVOLJAVA
85,10 do 89,90 poena	DOBAR
90,00 do 95,00 poena	VRLO DOBAR
95,10 do 100 poena	ODLIČAN

Kada završimo sa bodovnim i opisnim ocjenama prelazimo na dodatne napomene ispod u dnu listića za prvog i drugog sudiju posebno kao obrazloženje razloga ocjena u poljima

D, E i F.

Kao primjer može nam poslužiti jedna od gore navedenih konstatacija koju smo svrstali u jednu od ovih kolona, ali ih moramo navesti sve za dotičnog sudiju:

Primjer za drugog sudiju gore na strani 4. –Zakasni i veoma sporo reaguje na zahtjeve sa klupa što unosi nervozu među igrače i trenere ekipa („D“)

Nakon toga (kada završimo unutrašnje strane) prelazimo na popunjavanje poslednje strane.

Ocjena težine utakmice je informativnog karaktera, i to samo u slučajevima kada je utakmica po svom toku odstupila od uobičajenog za taj nivo takmičenja.

DODATNE NAPOMENE

Navesti napomenu (zapažanje/ kontrolora suđenja koje se odnosi na rad sudije, ali ne samo na predmetnoj utakmici nego i zapažanje) poređenje sa suđenjem u predhodnom periodu. Tu bi se moglo pomenuti poređenje sa ranijim vrednovanjima, prihvatanje ili neprihvatanje ukazivanja na propuste, komunikacija sa kolegama, kodeks ponašanja, mogućnosti za napredovanje, negativne pojave i propusti...

Rubrika je obavezna za popunjavanje jer se preko saznanja iz nje može ostaviti trag kako o dobrim tako i o lošim stvarima.

ŠTA OCJENJIVATI KOD ZAPISNIČARA I LINIJSKIH SUDIJA

Opisna ocjena zapisničara, pomoćnika zapisničara i linijskih sudija mora da sadrži greške i pohvale iz sledećih kriterija:

ZAPISNIČAR

- poznavanje vođenja međunarodnog zapisnika
- urednost vođenja

- pravovremenost i pravilnost upisivanja osvojenih poena, tajm auta, izmjena igrača
- sankcija i završnog protokola
- pravovremeno i ispravno reagovanje i sviranje zahtjeva za zamjenu igrača
- pokazivanje budnosti prema redosljedu serviranja i rezultatu na semaforu
- korištenje zvaničnih sudijskih znakova
- propisnost uniforme sa sudijskim grbom i ispravnim nalogom zasude
- dolazak na vrijeme i prijava kontroloru

POMOĆNIK ZAPISNIČARA

- poznavanje vođenja zapisnika libera
- urednost vođenja
- pravovremenost i pravilnost upisivanja izmjene libera
- pokazivanje budnosti prema poziciji libera nakon prekida
- saopštavanje drugom sudiji gdje se nalazi libero u toku tajm auta (da li je u igri ili na klupi)
- propisnost uniforme sa sudijskim grbom i ispravnim nalogom za suđenje
- dolazak na vrijeme i prijava kontroloru

LINIJSKE SUDIJE

- poznavanje zvaničnih sudijskih znakova i njihova primjena
- pokazivanje znakova: oštro, agresivno, odlučno
- aktivnost, kretanje i položaj /loše ili dobro/
- procjena lopti i greške
- propisnost opreme sa sudijskim grbom i ispravnim nalogom za suđenje
- dolazak na vrijeme i prijava kontroloru

Opisna ocjena rada zapisničara i linijskih sudija treba da bude što preciznija i detaljnija, kao i ocjenjivanje prvog i drugog sudije. U tu rubriku moraju se obavezno zapisati slučajevi koji zaslužuju POHVALE, kao i slučajevi zbog kojih je njihov rad više štetio nego bio od pomoći.

Radi lakšeg snalaženja u popunjavanju obrasca i svrstavanja vaših zapažanja u neku od rubrika dajemo vam nekoliko primjera kako bi to trebalo da izgleda:

PRIMJER OCJENJIVANJA SUDIJA R -4

Prvi sudija

SUDIJSKE TEHNIKE I MEHANIKA

- ritam zvižduka nije jednak, za jednu odluku se dugo mislio, jer nije bio siguran
- C
- nakon zvižduka odluči da pokaže znak dodir lopte, a pri tom ne pogleda ostale

D

- nakon završetka akcija gleda samo prvog linijskog sudiju, ostale povremeno

E

- pokazuje neispravne znake, stidljivo kao da ih sakriva, nisu jasno vidljivi

C

ZNANJE, INTERPRETACIJA I PRIMJENA PRAVILA

- prosuđivanje drugog kontakta sa loptom ima pravilno, ipak mu je jedna lopta prošla čega je svjestani klima glavom kao da želi reći trebao sam je svirati

B

- libero diže loptu prstima u prednjoj zoni, napadač završava udarac iznad gornjeg nivoa mreže. ne svira i ne uvažava protest kapitena

C

- dvije greške u odlučivanju, jednu svira drugu ne, a trebao je obje svirati

D

- drugi sudija mu dva puta u toku seta prilazi kako bi prijavio nesportsko ponašanje,

trenera kao i psovke igrača sa klupe upućene linijskom sudiji **ne reaguje**

ODNOS SA EKIPAMA

- kod odugovlačenja /prilikom zamjene igrača/ pravilno reaguje

A

- vrlo pristojan u odnosu prema igračima, ali previše se objašnjava sa njima bez
sankcija

C

- žuti karton dodijeljen sa znatnim zakašnjenjem, prije toga se mogla izreći usmena opomena

D

PERSONALNOST I VOĐENJE UTAKMICE

- sudi opušteno, ne djeluje nervozno, budnost i koncentracija na zavidnom nivou

A

- dobro i pravilno reagovao u kriznoj situaciji, iako je malo kasnio sa odlukom

B

- ima dobar osjećaj za igru, u jednom momentu djelovao kao da je odsutan i izvan

događaja na terenu

B

Drugi sudija

SUDIJSKE TEHNIKE I MEHANIKA

- slaba pažnja na mreži u nekoliko navrata, ne svira prelaz srednje linije i kasni sa

odlukama

E

- prvi sudija traži od njega pomoć, a on samo stoji bez bilo kakve sugestije ili znaka

E

- kretanje i aktivnost je dobra, ali često ode i van linije tri metra i gleda ekipu koja

prima servis

D

- sudijski znaci veoma dobri osim znaka za pogrešnu poziciju

B

- saradnja sa zapisničarima je jako dobra, ali trebalo bi što i prekontrolisati za vrijeme tajm auta

B

ZNANJE INTERPRETACIJA I PRIMJENA PRAVILA

- pogrešno procjeni dodir mreže pri rezultatu 22:23, igrači postaju nervozni iako mu je to do tada jedina greška

D

- ne reaguje i ne vraća igrače koji ulaze u teren i izlaze van bez njegove dozvole

D

ODNOS SA EKIPAMA

- rezervni igrač stoji pored klupe i posmatra igru duži niz poena, pa tek onda opomenut, istovremeno drugi trener ustaje sa klupe i daje savjete igračima u terenu nije ni opomenut

D

- trener je ljut na odluku drugog sudije i glasnije dobacuje komentarišući njegovo

suđenje on ne reaguje kod prvog sudije

D

PERSONALNOST I VOĐENJE UTAKMICE

- vidljiva trema, napet i ne snalazi se najbolje u kriznim situacijama

D

- neodlučan kod sviranja, par puta kasni kao da se misli bi li ili ne svirao

C

- pravi prekid igre bez razloga, kad je već dao znak za početak nadigravanja, primjetio trenerku na stolici za kažnjene igrače

D

Nadam se da će vam ovi primjeri kojih smo se sjetili ili primjetili u svom dosadašnjem radu evidentirati ili vidjeti da se dešavaju pomoći da pravilno popunite ovaj obrazac i što potpunije i adekvatnije ocjenite sudije na

utakmicama, a samim tim steknete saznanje o kvalitetu nekog sudije i nas kroz ovaj obrazac obavjestite o tome.

Vašim ozbiljnim pristupom ovom poslu doprinjeti ćete još pravilnijem i tačnijem rangiranju sudija i bržem napredovanju kvalitetnijih i sudija koji ulažu u ovaj posao i svoje edukovanje, a zajednički nam je cilj da najbolji idu dalje i brže napreduju.

Broj: 199-09/13 god.
Tuzla, 30.08.2013 god.

P R E D S J E D N I K

Miloš Jelčić